

Maart 2011

Reactie van de campagne 'Stop Kinderarbeid – School, de beste werkplaats' en FNV Bondgenoten op de antwoorden die we van aangeschreven bedrijven en van de FNLI hebben ontvangen op onze brief over kinderarbeid bij het oogsten van hazelnoten in Turkije.

De volgende acht door ons aangeschreven leden van de Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI) hebben we een reactie ontvangen:

- United Biscuits, in Nederland beter bekend als Verkade
- de Koninklijke Wessanen met o.a. het merk Zonnatura
- Unilever
- Mars
- Kraft Foods
- Nestlé Nederland
- Ferrero

Ook van de brancheorganisatie NZV (de Nederlandse 'Vereniging voor de Handel in Gedroogde Zuidvruchten, Specerijen en Aanverwante Artikelen) - overigens geen lid van de FNLI - is een reactie ontvangen.

De FNLI zelf reageerde met een statement tijdens de première van de film 'Kinderen van het Seizoen' op 19 november jl. in De Balie. De 'Vereniging van Bakkerij en Zoetwarenindustrie' (VBZ) is als branchevereniging lid van de FNLI. In deze hoedanigheid sluit zij zich aan bij het statement van de FNLI.

Van AHOLD, als retailer lid van het Centraal Bureau Levensmiddelen (CBL), is geen geschreven reactie ontvangen. Er is wel een gesprek met het CBL gevoerd. Niet aangeschreven maar wel gereageerd heeft Tony Chocolonely.

Wat betreft de reactie van de FNLI merken we het volgende op:

Positief

- Wij waarderen het dat de FNLI een 'zero tolerance' beleid voor kinderarbeid heeft en dat dit ook geldt voor de 'directe leveranciers van grondstoffen, ingrediënten eindproducten'.
- De FNLI wil naar aanleiding van de kwestie met betrekking tot kinderarbeid in de hazelnotensector in Turkije, ook inzicht krijgen in het mogelijk voorkomen van kinderarbeid in andere productieketens die leveren aan de levensmiddelenindustrie.
- Uit haar reactie blijkt dat de FNLI ook de kinderarbeid verderop in de keten wil aanpakken en bereid is met alle betrokken partijen (overheid, bedrijven en NGOs) samen te werken om er voor te zorgen dat er 'in de gehele toeleveringsketen' geen kinderarbeid voorkomt. Dat komt onder meer tot uiting in de bereidheid van de FNLI tot samenwerking met de campagne 'Stop Kinderarbeid'.
- Tenslotte juichen wij toe dat de FNLI deze kwestie bij haar leden 'urgent en actief' onder de aandacht heeft gebracht en leden aanmoedigt om in contracten met leveranciers een clause in te voegen die er voor zorgt dat de hazelnoten 'zijn verkregen' volgens alle nationale en internationale regelgeving. De FNLI vraagt haar leden om grondig onderzoek en gepaste acties.
- De FNLI heeft deze kwestie geagendeerd binnen haar Europese samenwerkingsverband van de levensmiddelenindustrie. Ook heeft de FNLI actief contact gezocht en deze kwestie aangekaart bij haar Turkse zusterorganisatie

Opmerkingen en vragen

- Uit de reactie blijkt dat er (in de meeste gevallen) afspraken zijn met de directe leveranciers en dat daar controles worden uitgevoerd, maar dat alleen de *verwachting* bestaat deze leveranciers dit op hun beurt laten onderschrijven door hun toeleveranciers. Uit de reacties van de afzonderlijke bedrijven (zie hieronder) blijkt dat dit in het algemeen nog niet of onvoldoende gebeurt.
- De FNLI gaat in haar reactie niet in op de lage lonen en de slechte arbeids- en woonomstandigheden van de seizoensarbeiders. Ook het aanpakken daarvan is van groot belang, mede voor het effectief bestrijden van kinderarbeid. Dit wordt nog onderstreept door het recente FNV rapport *'Let parents earn and children learn'*.
- De rol van vakbonden worden in de reactie niet genoemd. Er zijn Turkse vakbonden in de sector maar ook de onderwijsbonden in Turkije die ook het probleem willen aanpakken. FNV Bondgenoten en de Algemene Onderwijsbond (AOB) ondersteunen dit.

Reacties van bedrijven

Uit de reacties van de aangeschreven bedrijven blijkt ook dat ze allemaal geschrokken zijn en nog zoekende naar een goede aanpak als het gaat om het bestrijden en uitbannen van kinderarbeid in de Turkse hazelnootoogst.

Alle bedrijven geven aan dat zij tegen kinderarbeid zijn en ook de eis aan hun leverancier(s) stellen dat er geen kinderarbeid wordt ingezet. Dat betreft echter in de meeste gevallen alleen de meest directe leveranciers, dus niet de boeren die de hazelnoten produceren. De meeste bedrijven laten ook weten dat het verbod op kinderarbeid, en in een aantal gevallen ook de naleving van andere arbeidsnormen, in contracten met de directe leveranciers wordt vastgelegd. *In de meeste gevallen wordt echter niet duidelijk of dit ook inhoudt dat de directe leveranciers op dit gebied ook verplichtingen hebben die dieper in de keten reiken, met inbegrip van de boeren, en of daarop controle van hen wordt verwacht.*

De NVZ (Nederlandse Vereniging voor de Handel in Zuidvruchten, Specerijen en Aanverwante Artikelen) zegt wel tegen kinderarbeid te zijn en er bij de leveranciers op aan te dringen te waarborgen dat er geen kinderarbeid plaatsvindt en dat de rechten van arbeiders worden nageleefd. De NVZ benadrukt echter het historisch en cultureel perspectief, relativeert het probleem en meent verder weinig te kunnen doen behalve advies aan hun leden.

Bijna alle bedrijven benadrukken dat zij graag willen samenwerken met andere partijen - waaronder de lokale overheid, NGOs en andere betrokkenen - om het probleem aan te pakken en sommigen zeggen dit al te doen.

De helft van de bedrijven geeft meer of minder duidelijk aan *beter zicht te willen krijgen* op wat de kinderarbeid en soms andere arbeidsrechtenkwesties zijn op het niveau van de hazelnootoogst bij de boeren. Sommigen hebben daartoe inmiddels al stappen ondernomen, al dan niet via hun directe leveranciers. Andere bedrijven blijven bij de constatering dat ze de kwestie met hun directe leveranciers hebben geregeld, maar laten zich niet (duidelijk) uit over of ze al dan niet proberen meer informatie te krijgen over de situatie op de boerderijen/plantages waar de hazelnoten worden geoogst.

Drie bedrijven geven aan daadwerkelijk actie te zullen ondernemen als bekend wordt dat bij de door hen ingekochte hazelnoten op boerderijniveau kinderarbeid wordt ingezet. Een bedrijf heeft de import van Turkse hazelnoten voorlopig stopgezet tot duidelijk is dat deze zonder kinderarbeid zijn geoogst. Een tweede bedrijf spreekt over gepaste acties. Tenslotte geeft een van de bedrijven aan leveranciers te willen ondersteunen die verder in de keten een probleem met kinderarbeid hebben en dit daadwerkelijk willen aanpakken.

Concluderend

De bereidheid tot actie tegen kinderarbeid in de hazelnootoogst is over het algemeen zeker aanwezig, maar wordt meestal nog niet erg concreet. Het merendeel van de bedrijven blijft vaag over het feit of ze daadwerkelijk iets gaan doen op het niveau waarop het probleem speelt: de plantages waar de hazelnoten worden geoogst.

De arbeid van volwassenen blijft nog onderbelicht. Geen van de bedrijven geeft aan wat zij gaat doen om kinderen in de hazelnotenoogst naar school te krijgen, al dan niet samen met de overheid, vakbonden en NGO's. Wel wordt in het algemeen de bereidheid uitgesproken om rond deze kwesties samen te werken met andere directe betrokkenen als overheden en NGO's. Onterecht worden vakbonden in dit verband niet of nauwelijks genoemd.

Zeer positief is dat enkele bedrijven laten weten dat ze er tot op het niveau van de hazelnootplantages aan willen werken dat kinderarbeid wordt uitgebannen. Zij zien blijkbaar mogelijkheden om dit te doen, hoewel nog niet heel concreet wordt hoe ze dat gaan doen. Dit betekent dat ook andere bedrijven, zeker de grote, mogelijkheden hebben om voor een dergelijke aanpak te kiezen.

Stop Kinderarbeid is graag bereid om het gesprek met de FNLI en de afzonderlijke bedrijven voort te zetten maar zal ook de consument blijven informeren over de voortgang van de strijd tegen kinderarbeid en de onderbetaling van hun ouders. We zullen samenwerking zoeken met lokale partners, zoals vakbonden en NGO's, om de situatie ter plekke aan te pakken en verbeteringen te realiseren.

Enkele aanbevelingen voor stappen/ maatregelen die bedrijven en de FNLI kunnen nemen.

1. Maak voor de aanpak van kinderarbeid in de productieketen gebruik van de 'Handleiding voor bedrijven om kinderarbeid te bestrijden'. Zie: <http://www.indianet.nl/actieplankinderarbeid.html>
2. Breng in kaart hoe de situatie met betrekking tot kinderarbeid en arbeidsomstandigheden bij de oogst van hazelnoten er uit ziet. Werk daarin waar mogelijk samen met lokale organisaties. Rapporteer daarover én over de genomen maatregelen naar het publiek.
3. Werk samen met de Turkse overheid en lokale vakbonden en NGO's om te zorgen dat de kinderen die nu school verzuimen vanwege migrerende seizoensarbeid in de landbouw naar school kunnen in het oogstgebied of - via kostscholen - in hun oorspronkelijke woongebied.
4. Neem maatregelen in samenwerking met de leveranciers om er voor te zorgen dat de lonen, arbeids- en leefomstandigheden van de werknemers in de seizoensarbeid in overstemming zijn met alle lokale en andere relevante wet- en regelgeving en met internationale verdragen van de ILO en de VN. Onderhandel daarover waar mogelijk met lokale vakbonden.
5. Breng als FNLI in kaart wat de leden doen om kinderarbeid in hun diverse productieketens, inclusief met betrekking tot hazelnoten, te bestrijden en rapporteer daar publiekelijk over.
6. Overleg als brancheorganisaties met de Europese Commissie over de maatregelen die het bedrijfsleven zelf zal nemen en stem dit af op de initiatieven die de Commissie neemt in het kader van de gesprekken met de Turkse autoriteiten in het kader van de EU-Turkije Associatie Overeenkomst.
7. Overleg als Europese brancheorganisaties met de ILO en Unicef over hun mogelijke bijdrage aan de oplossingen van kinderarbeid en andere arbeidskwesties met betrekking tot seizoensarbeid in de Turkse landbouw.
8. Ga als brancheorganisatie, ook op Europees niveau, in gesprek met de Turkse overheid over de uitvoering van de recente circulaire met betrekking tot de verbetering van arbeids- en leefomstandigheden bij migratiewerk en de rol die individuele bedrijven en bedrijven samen daarbij kunnen spelen (zie Annex II hieronder).

De onderstaande Annex II is een bijlage bij de brief die Europees Commissaris Stefan Füle op 18 november 2010 stuurde aan Europarlementariër Emine Bozkurt.

'Stop Kinderarbeid – School, de beste werkplaats' is een internationale campagne van de Alliance2015 die in Nederland wordt gevoerd door de Algemene Onderwijsbond (AOB), FNV Mondiaal, Hivos, ICCO & Kerk in Actie, de Landelijke India Werkgroep (LIW) en Stichting Kinderpostzegels Nederland, in samenwerking met partners in ontwikkelingslanden. www.stopkinderarbeid.nl

Annex II:**Overview of the measures announced in the Circular on seasonal migrant agricultural workers and their families, of March 2010**

The following measures will be pursued to improve the living conditions of migrant agricultural workers and their families

1. Housing: employers or provincial administrations should establish shelters for migrant families, with adequate health conditions, basic infrastructure, utilities and social services.
2. Education: Regional Boarding Primary Education Schools should admit migrant workers' children, whose education is interrupted. In addition, mobile education facilities should be established, and migrant parents will receive a financial compensation if they send their children to school.
3. Health: the workers and their families will be subject to regular health check-ups against contagious and epidemic diseases; in addition, pregnancy and child development will be monitored periodically. If necessary, mobile health teams will be established for these services. The families and children of these workers will be briefed under the scope of social services, psychological support will be provided and they will benefit from the services and means provided by the State to disabled and elderly.
4. Labour conditions: compulsory certification of labour brokers in the agricultural sector will be introduced. Disputes relating to wages will be settled by the Monitoring Board for Seasonal Migrant Farm Workers.
5. Transportation between places receiving and sending migrants will be coordinated by relevant authorities to ensure safe travel for migrants.
6. Upon the return of migrant workers, literacy courses, socio-cultural activities and vocational courses for adults will be organized primarily for women and young girls.
7. Monitoring: the Turkish Employment Agency will monitor the prevalence of seasonal agricultural work and set-up a database for this purpose.